

gitos in auriculas, & expuerit, & quid nobis innuat iste quem surdum & mutum Marcus appellat: qui non plene mutus fuit, sed tardè & egrè loquès, ac linguæ impeditæ: quod significat verbum Græcum *μο γλωσσις*, Similiter Epheta, quod alij proferūt Eppheta, alij *επηφθα* Ephphata imperatius passius primæ coniugationis Chaldaeorum: quod significat idem quod apertus esto, siue adaperire sicut interpret notat.

Et statim apertæ sunt aures eius: & solutum est vinculum linguæ eius, & loquebatur rectè. Et præcepit illis ne cui dicerent. † Quanto autem eis præcipiebat, tanto magis plus predicabant, & eo amplius admirabantur, dicentes: Bene omnia fecit, & surdos fecit audire, & mutos loqui.

† Mat. 9. f
12. b. 17. c.
Infr. 9. b
Luc. 9. c.
Gen. 1. d.
Ecc. 39. c.

Homo rectè loqui dicitur, qui quæ Dei sunt, loquitur, nec quid in Deum vel proximum, sinistrè loquitur. Audit verò qui dictis obedit, ad interrogata rectè respondet, & iussis obedit. Reliqua apud Matth. reperies. ca. 15.

CAPVT OCTAVVM.

Quatuor hominum milibus ex septem panibus paucisque pisciculis satiatis, signum Pharisæis negat: à quorum fermento discipulos arcet, cæcum illuminat, ac discipulos super sua conditione rogat, quibus suam prædicat passionem, & sequacibus suis pollicetur in regno suo mercedem.

In diebus illis iterum cum turba multa esset cum Iesu nec haberent quod manducarent, conuocatis discipulis ait illis: Misereor super turbam, quia ecce iam triduo sustinent me, nec habent quod manducant: & si dimisero eos ieiunos in domum suam, deficient in via: quidam enim ex eis de longè venerunt.

† Matth.
15. d.
Supr. 7. c

Miraculum de cibatione quatuor milium hominum satis tractatur Matth. 15. nec eadè est cum ea quæ Matth. 14. de quinque milibus hominum, tractatur. vide ibidem explicationem. Quod autem dicit: triduo sustinent me, Græce habetur *πρὸς μέρους μοι*. Quod Erasmus vertit ma-
nent apud me: mihi melius videretur: perseverant mecum, quod melius interpreti consonat. Iam enim triduum,

assidueque sustinebant intenti prædicationi. Non enim manebant apud CHRISTVM, neque apud eum hospitabatur, qui diuersorium nullum habebat proprium, vixq; sibi ac discipulis comodato sibi reperire poterat. *Et responderunt ei discipuli sui: Vnde illos quis poterit hic saturare panibus in solitudine? Et interrogauit eos: Quot panes habetis? Qui dixerunt: Septem. Et præcepit turbæ discumbere super terram. Et accipiens septem panes, gratias agens fregit, et dabat discipulis suis ut apponerent, et apposuerunt turbæ. Et habebant pisciculos paucos, et ipsos benedixit, et iussit apponi.*

Nec innuitur quod CHRISTVS interrogauit quasi ignorans, sed vt euentius monstraret quid esset facturus: discipuli verò tâquam solis assueti naturalibus, quæ naturalia sunt cogitant, nec possunt diuinæ virtutis gratiam considerare. Ideo simile respondent, quod prius cùm de quinque panibus quæstio fieret. Si quis allegoriam quærat, distributus turbæ panis super terram, ordo est militantis Ecclesiæ, cui distribuuntur à discipulis Christi, qui sunt prælati & sacerdotes, septem diuina sacramenta.

Et manducauerunt et saturati sunt, et sustulerunt quod superauerat de fragmentis, septem sportas: Erant autem qui manducauerant, quasi quatuor millia, et dimisit eos.

Sporta genus quoddam vasis ex fiscella contextum, idem quod apud Matthæum dicitur cophinum. Vide Matth. 16. cap.

†Mat.
16.a.

Luc. 12. g

† *Et statim ascendens nauim cum discipulis suis, venit in partes Dalmanutha. Et exierunt Pharisei, et cœperunt conquirere cum eo, quærentes ab illo signum de cælo, tentantes eum.*

Pro Dalmanutha Matthæus dicit Magedan, Græci verò Magdala. Verisimile est illorum quodlibet cognomen esse illius regionis. Magdalum autem vrbs præclara inter lacum Genezar & montem Thabor sita: Pro conquirere, Græci habent *εὐσχεῖν*, quod significat alter cari, quemadmodum sophistæ, & minus creduli solent. Altercabantur autem non credituri nisi signum de cælo ederet. De hac aut signi postulatione, vide Mat. 16. ca. *Et ingemiscens spiritu ait: Quid generatio ista signum querit?*

querit? Amē dico vobis, si dabitur generationi isti signum.

Cum dicit si dabitur signum, Hebraismus est, pro nō dabitur, vt Psal. ✱ Quibus iuravi in ira meā, si introibūt in requiem meam.

✱ Et dimittēs eos ascēdit iterū in nauim, et abiit trās fretū. ✱ Psal. 94. d. ✱ Matth. 12. f. Luc. 11. d. Ioan. 6. d.

Quia tentatores erant, ideo responso indigni erant, propterea his relictis trans mare abscēdit. Et oblitī sunt panem sumere: et nisi unum panem non habebant secum in naui. Et præcipiebat eis dicens: Videte et caute à fermento Pharisæorum, et fermento Herodis.

Obliti sunt secum sumere qui sufficeret, panem: forte fidentes miraculis quinque panum & septem panum. Fermentum autem vocat improbos mores peruersamq; doctrinam Pharisæorum, cum quibus Sadducæi & Herodianī societatem inierant ad perdendum Christum. De quibus & eorum fermento, dictum est Matth. 16.

Et cogitabant ad alterutrum dicentes: Quia panes non habemus. Quo cognito, ait illis Iesus: Quid cogitatis quia panes non habetis? Nondum cognoscitis nec intelligitis: adhuc cæcatum habetis cor vestrum? oculos habentes non videtis? et aures habentes non auditis? † nec recordamini quando quinque panes fregi in quinque millia? ✱ Ioā. 6. d. Mat. 16. b. Luc. 12. a.

Tempus improperandi duplex expectauit: primum de duplici miraculo panum in quo nondum agnouerunt illum? Tum etiam vt eos solos argueret, ne coram multitudine eos confunderet, increpat itaque eos ab omnibus sensibus, qui fidei cognitioni subseruire poterant.

Et quot cophinos fragmentorum plenos sustulistis? Dicunt ei: Duodecim. Quando et septē panes in quatuor millia, quot sportas fragmentorum tulistis? Et dicunt ei: Septem. Et dicebat eis: Quomodo nondum intelligitis?

Ea duo præcipuē miracula improperat, & in memoriā reuocat, quibus eius virtutem intelligere debuerant, & illum agnoscere. Quasi diceret: Quomodo hæc duo miracula panum non intelligitis diuinæ esse virtutis?

Et veniunt Bethsaidam, et adducunt ei cæcum: et rogabant eum vt illum tangeret. Et apprehensa manu cæci, e-
duxit eum extra vicum, et expuens in oculos eius, impo-

fitis manibus suis, interrogavit eum si quid videret.

De hac curatione cæci solus Marcus loquitur. In qua pulchrè philosophatur Caietanus de suo addens, quòd cæcus iste non fuerit cæcus à natura: cùm tamen de eo scriptura nihil dicat. Et ideo quòd ea quæ erant faciliora Iesus difficiliter curat: vtpote non solo verbo, sed adhibito aut tactu, aut alio extrinseco: quasi verò cæcum illù à natiuitate sputo & luto adhibitis curauerit.

Et aspiciens ait: *Video homines velut arbores ambulantes.*

Græci habent: *Video homines: quoniam velut arbores video ambulantes.* Imperfectè enim videbat, nec verè sciebat an homines essent, quos videbat veluti arbores. Conijciebat tamen homines esse quos ambulantes videret. Ambulantes autem non debet referri ad arbores: quoniam Græcum verbum *ὄνδρα*, quod significat arbores, neutri generis est, & *πῶμα τῶν ἀνδρῶν*, id est ambulantes masculini.

Deinde iterum imposuit manus super oculos eius, & cæpit videre, & restitutus est, ita ut clarè videret omnia.

Aliud legisse videtur interpret. Nam Græca habent: *καὶ ἐποίησεν αὐτὸν ἀναβλέψαι*, id est: Et fecit eum respicere. Paululùm enim videre cœperat: cùm verò rursùm manus imposuisset, planè videre fecit.

Et misit illum in domum suam, dicens: *Vade in domum tuam: & si in vicum introieris, nemini dixeris.*

Cùm vicum dicit, Græcè est, *κώμην*, quod significat vicum, oppidulum, villam, aut pagum. Græci codices tamè hic variant. Quidam habent *μηδὲ εἰς τὸν κώμην εἰσελθὼς μηδὲ ἐπιπτειν ἐν τῇ κώμῃ*, id est, neque in vicum ingrediaris, neque cuiquam in vico dixeris. Noster autem interpret legit: *καὶ εἰς τὸν κώμην εἰσελθὼς μηδὲν ἐπῆκε μηδὲν τῇ κώμῃ*, id est, & si vicum ingressus fueris, nemini dixeris, ne in vico quidem. Cæcum autem curaturus dominus extra vicum & pagum eduxit, nolens tunc eiusmodi miraculum innotescere: curatumq; in domum remisit. Quòd si in se pagum rediret, vetuit cuiquam miraculum indicare. Certè nulla causa videtur cur ab ingressu pagi Christus eum arceret, qui fortasse pagi illius incolæ erat. Et si ingressum in pagum prohiberet, non subderet nemini dixeris in pago. Cur autem accepta à se be-

nescia aliquos Christum voluit celare, alios palàm prædicare, solus ipse nouit. Ideo altiori egent indagine.

† *Et ingressus est Iesus & discipuli eius in castella Cæsariæ & Philippî: & in uia interrogauit discipulos suos, dicens: Quem me dicunt esse homines? Qui responderunt illi, dicentes: Alij Ioannem Baptistam, alij Eliam, Alij uerò quasi unum de prophetis. Tunc dicit illis: Vos uerò quem me esse dicitis? Respondens Petrus ait ei: Tu es Christus.* †Mat. 16.d. Luc. 9.c.

Apostolos extra Iudææ fines educit, ut ab eis fidei confessionem liberam acciperet, ne inter Phariseos talem facti formidarent. Et primùm rogat eos de opinione populari, non Phariseorum, quos sola inuidia duci uidebat: & inde super eorum opinione interrogat, ad quod Petrus tanquam ardentior primus respondit: Tu es ille Christus, & uerus Messias hactenus expectatus, Mattheus addit, tu es Christus filius Dei uiui.

Et comminatus est eis ne cui dicerent de illo.

Quâuis in Iudæa palàm discipuli cõfiterentur Christum esse Deum, prohibentur tamen ipsum inter gentes talem esse, donec tempus congruum adueniret prædicare, ut post sancti spiritus missionem ad hoc ipsos mitteret: & ut doceret humilitatem, & mundi principem falleret.

† *Et cepit docere eos quoniam oportet filium hominis pati multa, & reprobari à senioribus, & à summis sacerdotibus & scribis, & occidi: & post tres dies resurgere.* †Mat. 16.g.

Quoniam per mortem perueniendum erat ad gloriã, mortis periculum Christus discipulos docuit non esse formidandum, sed post mortem eius prædicandum, & illis subeundum.

Et palàm uerbum loquebatur. Et apprehendens eum Petrus, cepit increpare eum. Qui conuersus, & uidens discipulos suos comminatus est Petro, dicens: Vade retrò post me satana, quoniam non sapis quæ Dei sunt, sed quæ sunt hominum.

Palàm loquebatur Græcè παρρησια, id est, liberè & magnam fiduciam, ac manifeste sine quouis tegumento annunciabat illis suam mortem & resurrectionem. Quæ

cum increpasset Petrus, & Petrum ipse increpauit, dicens: Vade post me satana, q. d. Cur mihi aduersarius es, qui me paulò antè Dei filium confitebaris, sequere sententiam meam. Volens enim præire, scandalum mihi es. *Et conuocata turba cum discipulis suis, dixit eis: † Si quis vult me sequi, denegat semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Qui enim voluerit animam suam saluam facere, perdet eam: qui autem perdidit animam suam propter me, & Euangelium, saluam faciet eam.*

† Mat.
10. f.
Luc. 9. c.
14. b. &
17. g.
De sacra.
vult. ca.
1. §.
Quia ve-
ro.
Ioã. 18. d.

Hic seipsum denegat, qui quod fuit in peccatis solitù vitæ in spiritus nouitate. Si fuerit superbus, fiat humilis, si luxuriosus, fiat castus, & sic de quacunque impietatis culpa: sed & quemadmodum Christus vt saluam faceret animam nostram, animam suam, et vitam exposuit, ita qui voluerit animam suam in futura saluare gloria, non formidet eam pro fidei tuitione & Christi amore ponere. *Quid enim proderit homini, si lucretur mundum totum, & detrimentum animæ suæ faciat? Aut quid dabit homo comutationis pro anima sua?*

Si solius animæ salutem præcipuè quærere oportet, quid proderit homini totum mundum lucrari & animam suam perdere: quandoquidem & mundus & omnia quæ in mundo sunt, mortalia & corruptibilia sunt, anima verò immortalis & incorruptibilis, & ideo horum delectatio & voluptas mortalis, animæ verò perditio supplicium consequitur perpetuum: propterea saluti animæ nihil comparandum, & vitæ eius æquiparandum.

† Matth.
10. d.
Luc. 9. c.
11. b.

† *Qui enim me confessus fuerit & verba mea in generatione ista adultera & peccatrice, & filius hominis confitebitur eum cum venerit in gloria patris sui cum angelis suis.*

Græci legunt *ὁς γὰρ ἀνέσται Χύρθης* id est, qui enim confusus fuerit in me siue quem mei puduerit, sicut plerique legunt. Nec enim credere sufficit sed & palam Christum eius quæ fidem in necessitate confiteri, etiam vsque ad mortem & palam prædicare, non obstante periculo mortis.